

KIS-642 – Gr. *ptw'si''*, La. *casus*, Br. *tro*

(GP, GE – 29 07 - 07 08 99)

[GE] Gl. *cas*. Dav e vo un deiz klask ur ger spisoc'h eget *tro*, ne gav ket dit ?

[GP] Evit a sell ouzh *tro* (La. *casus* ♦ Gr. *ptw'si''*) ned on ket chalet betek re, nemet e ve prizius ober an diforc'h etre an 'dro eztaolet gant un neuz' (sk. *mediativ*) hag an 'dro (zon)' dieztaol gant un neuz, hogen oc'h arc'hweliñ e doare pe zoare (sk. *tro gant-petra*) gant skoazell un *dro neuziadoniel* (an dativ, da skouer). Marteze, diwar skouer *mouezhiad* ÷ *trevouezhiad*, &a., e vije tu d'ober gant *tro* ÷ *tredro* ??? Da soñj a blijfe din 'm bout. A-benn ar fin ne ve met lakaat da dalvout ar pezh hon eus savelet a-gozh gant *or* ÷ *amzer* ha spiswelus omp bet, m'en lavar ken dichipot ha tra (na pegen goapaet omp bet hag e chomomp gant ar vBabretoned), rak bremañ ez eus tud, hag i gallegerion, evel Yves DUROUX (*Le verbe grec ancien*, Louvain-la-Neuve, 1992), a glask diforc'hañ *temps* (neuziadoniel) diouzh *temporalité* (eread- ha steroniel) ; dekvloaziadoù war-lerc'h *The Case for Case* gant C. J. FILLMORE e 1968, e ve poent marteze tennañ korvo eus ar c'hudennoù-se.

[GE] Kantreizh eo ar ginnigadenn a rez lakaat kemm etre ar *casus* evel furmoù hag an arc'hwelioù sammet ganto. Adkavout a rafemp eno ur c'hemm damheñvel ouzh ar c'hemm lakaet etre an *orioù* diouzh un tu, an amzerioù, ar mozioù, an argouezhioù, h.a. diouzh an tu all. Damheñvel, a lavaran, rak un diforc'h a welan etre an div reizhiad furmoù–arc'hwelioù : en eil, e vez douget bepred an arc'hwelioù gant un or, en eben e c'hoarvez d'an arc'hwelioù douget gant ur *casus* bezañ dewerc'het kenkoulz dre un araez all, pe dre ar c'hevredadur araogenn + *casus* (*ad urbem uenire*) pe dre un araogenn hep mui (*venir à la ville*). Ar *casus* enta zo unan e-touez an araezioù arveret da zewerc'hañ an arc'hwelioù.

Ar gudenn eo houmañ : hag ur rummenn c'hramadegel a c'haller ober eus teskad an arc'hwelioù sammet pe gant ar *casus*, pe gant ar c'hevredadur araogenn + *casus*, pe gant an araogenn hep mui ?

Kent pleidiñ gant hevelep kudenn, e savfen un aters rakwezat : ha ne ve ket emsavus savelañ e-keñver ar *casus* ur meizad a ve dezhañ ar roll mudurun ez eo hini an *argerzh* etre an *orioù* hag *arc'hwelioù* ar verb ? Ha ne zerefe ket dec'heriañ ur c'heal hollek o tezverkañ an anv (pennanv pe adanv) evel m' emañ keal hollek an *argerzh* o tezverkañ ar verb ? Mar be ezhomm eus ar c'heal hollek-se en en dec'herfen a-walc'h dre un deverad diwar *pezh* — evel a welez, er brederouriezh e roan Br. (*ur*) *pezh bennak* da gevatal da Al. *etwas* ha Br. *pezhev* da gevatal da La. *quidditas*. Petra a soñjez eus *arbez* an anv, despizet evel skritell hollek lakaet war *bezhev* an anv, evel ma 'z eo an *argerzh* ar skritell hollek lakaet war ar c'healioù (ober, bezañ, h.a.) eztaolet dre ar verb ? An *arbez* a ve ur meizad gramadegel diforc'h ken diouzh kanteul, ken diouzh arganteul, ken diouzh ergeñverenn, ken diouzh arc'hwelioù an anv. En eheb, e komzfed eus ar c'hanteul, an arganteul, an ergeñverenn, an arc'hwelioù evel piaou an *arbez*, evel piaouennoù an *arbez* ; da skouer *pain* ha *bara* a c'hallfed anaout dezho an un *arbez*, evit d'an *arbez*-se piaouañ kanteulioù kevarall, arganteulioù amarun, ergeñverennoù diseurt, ha lies arc'hwel el lavarennoù. A du 'rall meizad an *arbez* a rofe tro da stadañ da skouer : gant ar pennanor e kiz an *argerzh* e gounid an *arbez*... Diouzh ur savboent all c'hoazh, da lakaat kemm etre staeladoù ar pennanv *den* e-barzh lavarennoù evel “un *den* zo o seniñ en traoñ” hag “an *den* zo marvel”, e rafed meiz war geñverioù an *arbez* ouzh an dibaregezh hag an hollegezh, al louerelezh hag ar c'houbarelezh, h.a. E berr, gant *argerzh* hag *arbez* e ve da splot ober meizadoù gramadegel eus *pezh* a oa meizadoù prederouriel : bout, ober, h.a. e degouezh an *argerzh*, anien, hennad, h.a. e degouezh an *arbez*.

A-du a-walc'h e ven evit mirout an anvad Br. *tro* war *casus* evel *firm*, dre veur a abeg : da gentañ, peogwir emañ an arver-se gwriziennet er yezh abaoe Vallée ; d'an eil, o vezañ ma 'z eo keal an arc'hwelioù ar c'heal nevez en degouezh ez eo gwell debarzh dezhañ an anvad nevez.

Er pellgomz hon eus graet anv eus Br. *el* a gaver e hBr. *diel*, Kb. *el*, Br. *y-el(o)* hag e gresianeg, emezout. An *el* a ve enta ar skritell hollek lakaet war arc'hwelioù an anv, an kez arc'hwelioù o vont, etre araezioù all, dre hent an *troioù*. Lavarout a rafed : an *el* "arc'hwel an arbez evel tarzh¹ an argerzh" a c'houlenn an (*dro*) *nominativ* e latin ; an

¹ A-gostez e lezan an termennoù *rener*, *divoud*, *ardaolad*, h.a. a zegasfe amañ un arvar a vesk hag ez amprestan digant ar Stlenneg ar c'houblad *tarzh-amkan*.

el "arc'hwel an arbez h evel amkan an argerzh" a c'houlenn an (*dro*) *akuzativ* ; an *el* "arc'hwel an arbez h evel pal ar mont e-barzh" a c'houlenn ar c'hevredadur araogenn *in + (tro) akuzativ* e latin, an (*dro*) *illativ* e hungareg (ma ne fazian), an araogenn *dans* e galleg.

[GP] A-du krenn on ganit evit sevel da geñver an anv ur ger o verkañ e bennveizad evel m' en kaver gant *argerzh* ar verb ha ne 'm eus tra da enebiñ ouzh un anvad evel *arbez h* a zegemeran a galon laouen. Un hevelep rummenn a hañval din bout ken spletus ha hini an argerzh.

Evit a sell avat ouzh da zibaboù eus *tro* Ø neuziadoniezh hag *el* Ø donyezhadurezh, ned on ket a-du, tamm ebet. Evit a sell ouzh ar verb ez eus bet krouet ganeomp an *orioù* evit an neuzioù, o terc'hel *amzer* evit merkañ an amzerelezh. Heñveldra e virfen *tro* evit merkañ arc'hwelioù an arbez h don : sk. e Br. (*ti*) *an tad* a verk un *dro-biaou* evel e Gr. (*hJ*) *tou' patro;*" (*oijkiva*), evit da 'r brezhoneg bezañ hep « *tro* neuziadoniel » hag ar gresianeg o tiskouez « *troioù* neuziadoniel » hag amañ ar pezh a skriteller *genitiv*. Evit envel hevelep « *troioù* neuziadoniel » e rafen neuze gant *el(où)*, o lavaret ez eus pemp el e skolc'hresianeg (atek), c'hwec'h e homerc'hresianeg (mar seller ouzh *-fi(n)* evel azon ul *lokativ*), c'hwec'h e skollatin (pe seizh el mar konter ivez an nemorantoù a *lokativ*), tra ma n'eus el ebet e brezhoneg evit merkañ arbez h an anvoù (hogen daou el er raganv-gour, *me*, *ma*, &a.). Evit an *troioù* (don) ez eus un degad bennak ken e gresianeg, ken e brezhoneg, &a.). Netra ne vir ouzhimp a adober pa vo ret (ha kantreizhet) gant an anvadoù valleiek *tro-c'henel*, *tro-bellaat*, ha memes gant an treuzplakadur *tro-damall* gant ma vije tu (daoust ma kav din ne vo ket kavet alies un digarez evit arverañ troidigezh droch *hJ aijtiatikh;* (*ptw'si*")) Ø *accusatiuus* (*casus*) Ø *tro-damall* hon Vallée gozh). Kement-mañ evit lavaret dit ne dal ket ul liard da arguzenn 'emañ [arver *tro*] gwriziennet er yezh abaoe Vallée' : hevelep koñsiderasionoù ne virjont ket ouzhimp a ober gant *or* ! ouzhpennañ a rin ez eus skritelloù en hon yezh eus *nominativ*, &a. kevelep gant *bongevor*, &a. tra ma rankfer kantreizhañ arver an *troioù* evel ma reomp eus an *amzerioù*. Un diforc'h zo avat : o vezañ n'eus el ebet e brezhoneg, n'hon bo ket da sevel skritelloù evel **kentel*, **tredezel* pe **pempel*, diwar skouer *ator*, *douor*, *anor*, &a., hag e vo a-walc'h ober gant *nominativ*, *akuzativ* an anv gresianek evel ma rafemp *optativ prezant* pe *subjontiv aorist* ar verb gresianek betek ma vo studiet mat framm ar yezh-mañ gant ur brezhoneger... N'eus nemet evit ar raganv e vemp degaset, marteze, da grouiñ gerioù arbennik evit diforc'hañ *me* *diazel diouzh *ma* *beskel (ar gerioù-se *exempli gratia* hepken !) gant m' en kavfemp spletus.